

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. kmetijske družbe.

Tečaj III.

V sredo 25. Rožnicvéta. 1845.

List 26.

KRESNI ŽARKI

spoštovanju Gospoda

JANUZA K. KERSNIKA,

Starašina in učenika naravstva na c. k. akademiškem učilisu Ljubljanskim, uda c. k. kmetijskiga društva, in zgodovinskiga zbora krajnske dežele i. t. d.

ob praznovanju Njegoviga veseliga godú
od domoljubnih učencov darovani in posvečeni.

Danes zopet zvezda mila,
Učenik prepoštovan!
Nam učencam oznanila
Tvojiga godú je dan.

Torej naša Te vesela
Pride družba počastit,
In za Tvoje blage dela
Se goréce zahvalit.

Je Slovenka Te rodila,
V Krajni si zagledal luč;
Te Slovenja je zvedrila,
Dala Ti narave ključ.

Mnogo lét si že mladósti
Razsvetljavał tème zmót,
Zdaj odgrinjaš nam skrivnosti,
Kažeš k svitli luči pot.

Peljal si duhá v višave,
Nam odkril si zvezdni ték,
Nam razložil njih postave,
K' jih sledijo 'z veka v vek.

Bistro nébesa žaréce
Si perkazni nam razvil,
Grom in blisk, morje šuméce,
Kod in kaj so, nas si učil.

Bil slovenstva si podpóra
Za predragi dom naš vnét,
Naj zató slovenska zóra
Ti daní še mnogo lét!

Ljubi naša družba zbrana
Te zató in vsak učene;
Ljubi 'z Krajna, Koratana
In iz Štajerja slovene.

Tvoje serce pregoréce
Vsim za srečo in blagóst —
Slednje serca na se vleče,
K sebi vabi vso mladóst.

Kar danica med sestrámi,
Svitlim zvezdami nebá,
To sladkó imé med nami
Tvoje, učenik! veljá.

Solze vsim nam bodo lile,
Pride ko ločitve čas;
Le té misli tolažile
Bodo, ljubi Oče! nas:

De luč uma več ne vgasne,
Ki peržgal jo uk je Tvoj,
De duhá zaklade krasne
Ponesémo vse seboj.

Naj potim nas žene zgóda,
Kamer ločeno je kóm,
Ti boš v sercu, in naróda
Tvojga v njim ostal bo dóm.

Tebi draga mati Slava
Poje pesmi naj v spomin,
Dokler bode tekla Sava,
Bode živel Krajne sin!

Ž njo mi glase povzdignimo,
Ki perserčno ljubiš nas:
„Živi, Oče!“ vsi zavpimo,
„Živi! Živi! dolgi čas.“

Nekteri opomini za vinorednike.

Kjer je vino domá, semtertje pa kruha ni najti v hišah. Od kod pride tó? Nekteri ubožni nimajo skorej družiga, kakor majhin vinograd, in v téga vès svoj trud obernejo; drugi, če ravno imajo polje in travnike; vonder je viditi, de veliko več za vinske gorice skerbé. In sicer se kaže, kakor de bi z vinogradi takó ravnali, kot nektera mati z otrókam, ki ga preveč mehkuži; ne storé per vsim tem toliko

za nje, kakor drugej za polje storé; hodijo jih vedno glédát, in vonder se vinograd, ki bi bil lahko v treh dneh okopán, dostikrat komej v tedni obdéla; takó zgubljeni čas bi se lahko drugam obernil, domá ali na polji kaj popraviti. Ne ljubite vinoredniki samo lepih yinskih goric; ljubite tudi polja ruméne in travnike zelene; ti so mordé kmetu k večimu dobičku, ko vinogradi.

Po vinskih krajih v vino veliko zaúpajo; vino da moč, vino da zdravje, pravijo; — drugej misli-

jo: krüh da moč! Ktera je resnična? Vsaka po svôjim: vino res človeka razveseli in pokrepča; vonder brez kucha bo malo teknilo, se še ne bo lahko pilo; veliko ljudi pa, ki vina malo pijó ali celo nič, so pa močnejši korenjaki, ko semtertje vinopivci. Pa za letó naj ne bo z nikomur prepira. To pa vonder je žalostno, de kër v vino toliko se zanašajo, kjer je domá, večkrat z njim si škodo napravijo ne le po nezmernosti, ampak posébnó v boleznih. Bodi si bolezin še takó huda in vročinska: „le vino pij, bo gotovo boljši“, mu pravijo. In bolnik, če ravno se mu ne poljubi, kër natora sama se zoperstavi in kaže de ni za-njo, se vonder sili — bolézin pa huji postane, in še smert pernèse. Dobro vedó, de voda še v čevlje ni dôbra; pazabijo pa, de vsak sod vina ne derží, in de ni vsak meh dober za-nj, in torej tudi ne vsak želodec. Verjemite, ljubi kmetje, saj nekoliko svetovanju zdravnikov; saj vonder ni vsaka njih beseda napačna.

Pravijo tudi: Vino nam da denár! Res, de ga da, pa včasih več drugim, kakor delovnemu kmétu. Koliko truda vonder vinograd potrebuje! kakó po redkim se z dobrim pridélkam obnèse! koliko vina zastónj potéče, kër ga že vsaka plevica, ki jo kmet najme, hoče piti! Takó se v zadnje ne dobi vselej toliko denarja iz njega. Pa zató naj ne bo prepira. Drugo pa je huji. Úbožni kmetič, kër se na vino zanaša, vzame v potrebi, ali še brez potrebe, per bogatincu dnarja na posodbo, rekoč, de bo z moštam plačal. Posojevavec, ki se tukej imenuje namoštNIK, v jesén pride, pipo ali cev nastavi, in toči, dokler se njemu zdi, in ceno vina vzame, kakor sam hoče; ubogi vinorednik pa ne vé, ne koliko je dolžán; ne koliko je plačal; le vina mu malo ostane, in morebiti mu v zadnje še vinograd prodajo. Ne bodite neusmiljeni, kateri ste bolj premožni, ne krivični; vi reveži pa tudi bolj rajtajte in prevdarite, in si bolj po pameti pomagajte. P.H.

Avstrijanska obertniska razstava.

(Nadalje.)

Največ se znajde razno izdelane železnine, ki jo je okoli 300 rokodelcov poslalo, med katero se posebno velike mašine, dva lepa izdelana parovoza (locomotiv) iz cesarske fabrike in druge reči vidijo; tudi se dobé orala (drevesa) cele iz železa, ki so tako pripravne in lahke, de bi zaslužile našim poljedelcam priporočene biti; potem je pa tudi dovelj rokodel iz volne, pavole, iz prediva in svile; vsake baže sukna, platna, mnogobarvni praprogi (Teppiche); dovelj je mnogoverstnih izdelkov iz stekla (gláza), ki so na več krajih na ogled postavljene in takó z svojo ličnostjo, svitlobo in živimi barvami celo razstavo ozalšujejo; dovelj je usnja, mašin, muzičniga, matematiškiga in kemijskiga orodja. Naša namera ni, celo razstavo na tanjko popisati; kolikor jih je pa iz vsih dežel avstrijanskiga cesarstva do 20. Velkitravna poslalo, pokaže sledeči pregled: iz zgorne in spodne Avstrije 1102, iz Lombarške in Beneške dežele 68, iz Štajerske 67, iz Tirolske 56, iz Ogerske 38, iz Sedemgraške 14, iz Česke 206, iz Moravske in Šlezke 115, iz Ilirske 41, iz Galicije 15, iz Granice 6, iz Dalmacije 6. Splohni znesik 1734. Iz tega se vidi, de je naše kraljestvo Ilirija le malo poslalo in iz teh 41 je samó 10 Krajncov. Kakó, de niso Slovenci serčniga nagovora Novic poslušali? in de je posebno iz tistih, ki so na zadnih razstavah v Celovcu, Gradcu in v Ljubljani

zlate, sreberne, bronaste svetinje ali pa pohvalne pisma zadobili, jih tako malo svoje počastene izdelke v red občno-avstrijanskiga blaga postavilo? Bodi nemarnost, bodi ponižnost v temu kriva, obé ste lastnemu dobičku rokodelcov, časti Slovenje in celimu Cesarstvu v škodo. Preljubi Slovenci! časi so se premenili, posebno pa je devetnajsto stoletje čisto novo podobo življenja in ljudskiga gibanja seboj prineslo; zdej veljá drugi skok! Dušne orodja, um in pamet v današnjih časih slové: z temi se življenje ozalša, njegove težave polajšajo in priroda (natora) primore, človeškim potrebam služiti. Živali znajo danes to, kar so pod Adamovim gospodarstvom znale; človek pa zmiram naprej gré, in tistiga na zemlji ni, ki bi mu rekel: „do tlè, in ne naprej!“ Kdor pa z to derečo reko ne plane, na samotnih otokih žalosten zastaja. Zatorej, ljubi Slovenci! ki imate pod varstvom visokiga Nadvojvoda Joana obertnisko družtvo, kmetijsko družbo, ki imate za srečo in blaženost domovine vnete rojake; ki vam je lepa zarja izobraženja v „Novicah“ zasijala, ktere vam moči prirode razlagajo, vzroke zastale obertnosti razodevajo, ktere vam sredstva ponujajo in pokazujejo stan svoj poboljšati, bodi v boljšim obnašanju s predivam, ali v sviloreji, ali v bolj primernim oskerbovanju sadja, vina, živine i. t. d. ne pustite vse te zlate svete biti glas vpijočiga v pušavi; ampak pazite in slušajte, de bode vsaka k vašimu pridu izrečena beseda naših Novic na rodovitno zemljo padla in tako stoverstni sad doprinesla! — Ali čas je, se zopet k razstavi obertni.

(Konec sledí.)

Pogovor

kmetihkiga ozheta s svojim naravoflovja suzhenim linam, v mezu Roshnizvetu.

Š. Šlifhati je, de je v nekterih krajih she tozha pobila.

O. Šo fe she ljudje kaj samerili zopernim babam, de fo fe nad njimi rasnofile.

Š. Ali imate tudi vi fhe to babjo véro, de zopernize tozho delajo?

O. Nikoli fhe nifim drusiga miflil.

Š. Od kod pa véfte, de zopernize tozho delajo? Ali vaf morebiti vafhi duhovni uzheniki takó uzhé?

O. Nafhi gospodje naf tega ne uzhé; marvezh smirej pravijo in fhe zló pridigvajo, de zoperniz ni; pa le teshko jim to verjamemo.

Š. Sakaj pa ne?

O. Sató, kër miflimo, de nam v ti rezhi nozhejo refnize povedati. Šaj fe bojè fholarji v ofmi fholi, ktero fim she vezhkrat flifhal zherno fholo imenovati, uzhé zopernije, pa tudi obljubijo, nizh od tega ne povedati.

Š. Kdo vam je pa to neumnost povédal? Šaj fim vender tudi bil v ofmi fholi, pa nizh ne vem od zopernije, in nikoli fe je nifmo uzhili. Uzhili smo fe le tife postave, po kterih natora v svojih delih ravná, in kakó fe njene dela sposnati in raslagati samorejo, med drusimi tudi, kakó de fe naredi tozha, pa ne, de jo narejajo zoperne babe. Tudi vafhi uzheniki fe nifo drugazhi uzhili in tudi vaf drugazhi uzhiti ne morejo. Ako bi drugazhi uzhili, bi vaf goljufali, kar fe od njih ne fme mifliti.

O. Ako ni zoperniz, de bi delale tozho; sakaj pa oblakam fheljajo, kader fe napravlja k hudimu vremenu? ali ne sató, de zopernize odganjajo?